

Ojcewicz G., 2016, Recenzja: Майка Мария (Скобцова), *Готово е сърцето ми. Богословски размисли. Публицистика. Философски анализи*, ред. Димитър Попмаринов, Фондация «Покров Богородичен», Издателство «Омофор», София 2016, с. 242, „Emigrantologia Słowian” vol. 2 (2016), s. 93–95.

Grzegorz Ojcewicz
(Szczytno, Polska)

Recenzja: Майка Мария (Скобцова), *Готово е сърцето ми. Богословски размисли. Публицистика. Философски анализи*, ред. Димитър Попмаринов, Фондация «Покров Богородичен», Издателство «Омофор», София 2016, с. 242.

Review: Майка Мария (Скобцова), *Готово е сърцето ми. Богословски размисли. Публицистика. Философски анализи*, ред. Димитър Попмаринов, Фондация «Покров Богородичен», Издателство «Омофор», София 2016, с. 242.

Streszczenie: Recenzja bułgarskiego tłumaczenia prac Matki Marii (Skobcowej). Książka zawiera jej publicystykę, studia teologiczne i rozważania filozoficzne.

Słowa kluczowe: Matka Maria (Skobcowa), tłumaczenia, studia teologiczne, publicystyka, prace filozoficzne

Summary: Review of Mother Maria's (Skobcova) works Bulgarian translation. The work contains Mother Maria's theological studies, journalistic writing and philosophical works.

Key words: Mother Maria (Skobcova), translations, theological studies, journalistic writing, philosophical works

W końcu listopada 2016 roku staraniami bułgarskiej fundacji „Покров Богородичен” i przy finansowym wsparciu innej fundacji — Foundation Communitas — oraz nakładem wydawnictwa „Омофор” ukazała się niespodziewanie — przynajmniej dla mnie — wyjątkowa praca: tłumaczenia na język bułgarski wybranych prac św. Matki Marii (Skobcowej, 1891–1945), wśród których znalazły się jej studia teologiczne, publicystyka i rozważania filozoficzne.

Moje zaskoczenie wzięło się głównie stąd, że wciąż bardzo skromnie podchodzi się na świecie do wielopostaciowej, złożonej i nietatwej w odbiorze twórczości tej wybitnej postaci rosyjskiej emigracji pierwszej fali. Dość skromnym dorobkiem badawczym mogą się pochwalić badacze rosyjscy, znacznie więcej zrobiono dla poznania Matki Marii we Francji (Ksenia Kriwoszeina) oraz w Polsce. Zdaniem doktora Grigorija Bieniewicza z Petersburga, wybitnego znawcy życia i twórczości prawosławnej zakonnicy z Paryża, centrum zainteresowań związanych z postacią rosyjskiej mniszki z ulicy Lourmel 77 przeniosło się do... Polski. Opinia ta bardzo schlebia polskim badaczom — Wandzie Laszczak, Iwonie Annie NDiaye i piszącemu te słowa — lecz jest ona, jak sądzę, w pełni uzasadniona.

Z ogromną więc radością powitałem tę książkę, która zaświadcza o stopniowym, ale stałym wzroście zainteresowania pisarstwem Matki Marii w Europie, co sprawia, że z każdym dniem staje się ona rzeczywistością Świętą na nasze trudne dni, tak wiele bowiem z jej rozważań zwłaszcza z lat 30. i 40. XX wieku okazuje się aktualnych, jakby były pisane z naszej najnowszej historycznej, społecznej i politycznej perspektywy. Prorocze okazały się

także słowa Matki Marii o nietolerancji religijnej, która zapali i rozpali Europę, jeśli nie wróci ona do prawdziwie chrześcijańskich korzeni oraz stosowania na co dzień drugiego przykazania o bezinteresownej miłości bliźniego.

Książkę poprzedza erudycyjny wstęp niestrudzonej badaczki dzieła Matki Marii, rosyjskiej emigrantki Kseni Kriwoszeiny, autorki cennych opracowań o paryskiej zakonnicy, jak również spadkobierczyni cennego jej archiwum i zbiorów po teściu, Igorze Kriwoszeinie, bliskim współpracowniku prawosławnej mniszki. Tytuł wstępu *Życie rozcięte na dwie części* (*Живот, разсечен на две*) doskonale ilustruje zasadniczy rys biograficzny Matki Marii, w którym to, co świeckie, organicznie i harmonijnie łączyło się z tym, co święte. Po wstępie następują trzy rozdziały, w których zamieszczono artykuły paryskiej świętej z różnych lat jej aktywności pisarskiej i zakonnej.

W rozdziale pierwszym, o teologicznej inklinacji, zatytułowanym *Богословски размисли*, zaproponowano następujące teksty: *Типове религиозен живот, Аскетизмът, Християнството, Настоящето и бъдещето на Църквата*. Tak więc, zaoferowano bułgarskiemu odbiorcy zaledwie cztery ze znacznie obszerniejszej w rzeczy samej bazy tekstów teologicznych Matki Marii, lecz istotne, albowiem przedstawiono w nich wielce odważne i kontrowersyjne w ocenie ówczesnej zwierzchności kościelnej (ale także i dzisiejszej Cerkwi Prawosławnej) koncepcje zakonnicy na temat typów życia religijnego, ascetyzmu, chrześcijaństwa oraz terażniejszości i przyszłości Cerkwi.

W rozdziale drugim, *Публицистика*, redaktor tomu zgromadził zaledwie pięć artykułów Matki Marii, w których występuje ona jako publicystka żywo reagująca na najważniejsze problemy współczesności. Są to teksty bardzo zróżnicowane pod względem objętościowym — od obszernego *Źródła twórczości* (*Изворите на творчеството*) do mniej rozbudowanych, jak: *Godzina 12* (*Дванадесетият час*), *W poszukiwaniu syntezy* (*В търсене на синтеза*), *Obraz świata* (*Картината на света*) i *Przejrzanie w czas wojny* (*Прозрение по време на война*).

Z kolei w rozdziale trzecim, *Analizy filozoficzne* (*Философски анализи*), znalazły się tylko dwa utwory paryskiej świętej poświęcone dwóm rosyjskim filozofom: Władimirowi Sołowjowowi i Aleksemu Chomiakowowi. Szkoda, że pierwszy z nich o rosyjskiej idei w koncepcji Sołowjowa z punktu widzenia współczesności (*Руската идея на Владимир Соловьев в светлината на съвременността*), został znacznie skrócony, nie może zatem stanowić pełnej podstawy do poznania stanowiska Matki Marii na temat tego jednego z najwybitniejszych filozofów rosyjskich.

Wielkiego trudu translatorskiego podjęło się czterech tłumaczy: Weneta Diakowa (Венета Дякова), Andrej Romanow (Андрей Романов), Iliana Aleksandrowa (Илиана Александрова), Dimitr Spasow (Димитър Спасов). Weneta Diakowa przełożyła następujące utwory Matki Marii: *Źródła twórczości*, *Godzina 12*, *W poszukiwaniu syntezy*, *Obraz świata*, *Rosyjska idea Władimira Sołowjowa z punktu widzenia współczesności*, *A. S. Chomiakow*; Iliana Aleksandrowa z kolei: *Typy życia religijnego*, *Chrześcijaństwo*; Andrej Romanow: wstęp, *Ascetyzm*, *Terażniejszość i przyszłość Cerkwi*; Dimitr Spasow: *Przejrzanie w czas wojny*.

Z tego prostego wyliczenia wynika wprost, że palma translatorskiego pierwszeństwa należy do Wenety Diakowej, która przyswoiła językowi bułgarskiemu sześć utworów Matki Marii, ma więc największe szanse na stworzenie pewnego wzorca przekładowego, do

którego będą się, być może, w przyszłości odwoływać następni tłumacze dzieł paryskiej mniszki. Szkoda jednak, podkreślam to raz jeszcze, że wydawca nie zdecydował się na całościowe przekłady poszczególnych dzieł Matki Marii, przez co dysponujemy zaledwie subiektywnie okrojonymi wariantami jej prac. Piszę o tym uszczerbku formalno-edytorskim, ponieważ mam świadomość, jak ważne jest przedstawianie całościowych utworów, a nie ich fragmentów. Podczas przyswajania polszczyźnie utworów prawosławnej zakonnicy z ulicy Lourmel 77 wielokrotnie przekonałem się, że w wielu wypadkach dysponujemy różnymi — pod względem objętościowym i merytorycznym — wariantami tekstu o tym samym tytule (książkowym, internetowym, gazetowym). Benedyktyńska praca, polegająca na zestawieniu rozmaitych redakcji tego samego utworu, pozwalała mi na oddanie po polsku całości danego tekstu Matki Marii i zmuszała zarazem do dokonywania trudnych, ale koniecznych wyborów leksykalnych, za którymi stały odmienne znaczenia, sensory, niuanse, aluzje (zob. Skobcowa 2017).

Otrzymałiśmy zatem pierwsze na rynku bułgarskim wydanie wybranych prac Matki Marii. Nie mamy wciąż w danym języku tłumaczeń jej utworów prozatorskich, poetyckich, dramaturgicznych. Również w tym względzie polska rusycystyka daleko wyprzedziła naszych południowośłowiańskich kolegów. Tak czy inaczej, dysponujemy dzisiaj określonym rozwiązaniem przekładowym, będącym wynikiem na pewno sporego wysiłku filologicznego, dzięki któremu została wzmocniona i poszerzona międzynarodowa seria translatorska. Cieszymy się z tej edycji, bo utrwala ona chrześcijańskie piękno i dobro w świecie, a tego Matka Maria pragnęła za życia najbardziej.

Literatura:

Św. Matka Maria (Skobcowa), 2017, *Jak lód jest jego duch, jak kamień — serce... Religia, filozofia, polityka*, przekład z rosyjskiego, red. i opr. G. Ojcewicz, Szczytno, ss. 644.